

جانامورلون و مایکل باروز

پُرسشگری و گفت و گو
با کوْدکان و نوجوانان

PHILOSOPHY IN EDUCATION

فلسفه در آموزش

مترجم: مرتضی براتی

مدرسنامه: مور لون، جانا، Mohr Lone, Jana

عنوان و پدیدآور: پرسشگری و گفت‌وگو با کودکان و نوجوانان / جانا مور لون و مایل باروز، مترجم مرتضی براتی
شابک: ۶۳-۵-۸۹۸۷-۶۰۰-۹۷۸. وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

مشخصات ناشر: تهران، نشر لگا، ۱۳۹۸

یادداشت: عنوان اصلی: Philosophical in Education: Questioning and Dialoge in Schools

عنوان دیگر: فلسفه در آموزش

موضوع: کودکان و فلسفه. موضوع: فلسفه -- راهنمای آموزشی

شناسه افزوده: باروز، مایکل، دی. شناسه افزوده: براتی، مرتضی. ۱۳۶۳- مترجم

رده‌بندی کنگره: B۱۰۵. رده‌بندی دیویی: ۱۰۸/۳۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۶۱۴۳۲۴۵

پرسشگری و گفت‌وگو با کودکان و نوجوانان

فلسفه در آموزش

نوشته جاننا مورلون و مایکل باروز، ترجمه مرتضی براتی

چاپ اول، ۱۳۹۹، ۸۰۰ نسخه، ویراستار: میترا امیدی

طراح جلد: محمد رهبری، تصویر روی جلد: پسر آوازخوان با فلوت اثر فرانس هالز
تهران، خیابان انقلاب، چهارراه کالج، ساختمان ۴۰۰، طبقه دوم، واحد ۵، نشر لگا.

تلفن تماس: ۹۹ ۶۵ ۹۶ ۶۶ (۰۲۱)

«کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است».

[@](http://www.legapress.ir)

[@](https://www.instagram.com/legapress) lega.press

فهرست مطالب

۶	در باره نویسندگان
۷	مقدمه
۹	بخش اول: چرا فلسفه را به کودکان معرفی کنیم؟
۱۱	۱. فلسفه فراتر از دانشگاه
۳۱	۲. شگفتی، پرسشگری و تأمل
۴۹	بخش دوم: ایجاد فضا برای پرسشگری و گفت و گو
۵۱	۳. آموزش یادگیرنده محور و مدل گفت و گویی
۶۷	۴. حساسیت فلسفی
۸۵	۵. حلقه کنوکا و فلسفی
۱۰۵	بخش سوم: کلاس درس
۱۰۷	۶. فلسفه در مدرسه ابتدایی
۱۶۳	۷. فلسفه در مدرسه متوسطه اول
۲۱۹	۸. فلسفه در مدرسه متوسطه دوم
۲۶۷	بخش چهارم: هویت، نابرابری اجتماعی و عملکرد فلسفی
۲۶۹	۹. به رسمت شناختن فلسفی و هویت: به رسمت شناختن کودک
۲۸۷	۱۰. برخوردهای فلسفی کودکان: جدی گرفتن نقش امتیاز در کلاس های درس
۳۰۳	۱۱. فلسفه و تغییر آموزش پیش از دانشگاه
۳۱۳	کتاب نامه

درباره نویسندگان:

جانا مور لون، مدیر مرکز شمال غربی فلسفه برای کودکان، در گروه فلسفه دانشگاه واشنگتن است. از سال ۱۹۹۵، وی به تدریس فلسفه در مدارس و دانشگاه مشغول است و برای حضور فلسفه در زندگی افراد کم سن و سال، به آموزش دانشجویان، معلمان، والدین و دیگر افراد علاقه مند نیز مبادرت ورزیده است. او نویسنده کتاب *کودک فلسفی** است. این کتاب، به بررسی شیوه های گفت و گوی فلسفی برای تشویق پرسشگری در کودکان، از سوی والدین، پدر بزرگ و مادر بزرگ ها و دیگر بزرگ سالان می پردازد. او علاوه بر تألیف کتاب فلسفه و آموزش، نویسنده وبلاگ *تأمل با صدای بلند: فلسفه ورزی با کودکان* است. جانا همچنین، رئیس بنیاد افلاطون (بنیاد آموزش و یادگیری) است. وی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۵، در کمیته همیاری فلسفی، در آموزش پیش از دانشگاه صاحب کرسی است.

مایکل دی باروز، معاون مدیر مؤسسه اخلاق راک و مدرس ارشد فلسفه، در دانشگاه ایالتی پنسیلوانیا است. وی با بیش از یک دهه تلاش، در راستای دسترسی بیشتر به فلسفه پیش از دانشگاه، در ایالات متحده فعالیت می کند. مایکل، به تدریس فلسفه در مقاطع تحصیلی متعدد، از جمله رده های K-۱۲ و کالج ها می پردازد و برای بسیاری از معلمان و استادان دانشگاه نیز کارگاه های آموزشی برگزار کرده است. او در سال ۲۰۰۸، *برنامه آفقی های فلسفی* را بنیان نهاد که یک برنامه فلسفه پیش از دانشگاه است و به معرفی تاریخ و عمل فلسفه به کودکان، در مدارس شهری ممفیس می پردازد. مایکل همچنین به عنوان رابط گروه فلسفه، در دانشگاه کارولینای شمالی (UNC) در چپل هیل خدمت کرده است. وی در دوران تصدی خود، دوره های دانشگاهی را در زمینه فلسفه پیش از دانشگاه تدریس می کرد و با مربیان محلی، دانشجویان و فارغ التحصیلان فلسفه، برای شروع بسیاری از برنامه های فلسفه در مدارس ابتدایی، متوسطه و دبیرستان نیز همکاری می کرد.

* کتاب را مرتضی براتی (نشر لگا) به فارسی برگردانده است.

مقدمه

هدف ما تحریر کتابی بود که منبع ارزشمندی برای کلاس‌های فلسفه پیش از دانشگاه، فیلسوفان و دانشجویان فلسفه، مدیران و مربیان، سیاست‌گذاران، کارشناسان امر آموزش و والدین باشد. مجموعه نسبتاً بزرگی از این آثار در طول ۴۰ سال گذشته، درباره ارزش فلسفه و اهمیت آن برای بزرگسالان و کودکان نوشته شده است. و از سوی دیگر، طیف گسترده‌ای از منابع مفید برای معرفی فلسفه به کودکان با روش‌های مختلف (که بسیاری از آن‌ها در کتاب‌نامه و ضمیمه ذکر شده است) وجود دارد.

این کتاب، منابع کاربردی دیگری را برای استفاده در کلاس‌های درس ارائه می‌دهد. همچنین، ملاحظه‌ای از مباحث آموزشی، اجتماعی و سیاسی را بیان می‌کند که در حال حاضر، در آثار مکتوب کمتر نمایان می‌شوند. تحریر این کتاب مستلزم این بود که در مورد ارزش آموزشی فلسفه پیش از دانشگاه، فلسفه‌ورزی در آموزش و پرورش و ارتباط فلسفه پیش از دانشگاه با مسائل مهم در آموزش معاصر (مانند اصلاحات آموزشی، پرورش کودک و تبعیض و امتیاز در کلاس‌های درس) عمیقاً فکر کنیم.

فصل ۱ و ۲ کتاب حاضر را با بحث از انگیزه‌های اصلی فلسفه‌ورزی با کودکان آغاز می‌کنیم. این انگیزه‌ها مبتنی بر این باور است که فلسفه در هسته خود، عملی بنیادی برای وضع بشر است. آموزش فلسفه نباید منحصر به دانشجویان و تحصیل در آموزش عالی باشد. پرسش، بررسی و پاسخ به پرسش‌های بنیادین - چه از نوع اخلاقی، سیاسی، وجودی، معرفت‌شناختی و چه متافیزیکی - عملی معمول است که می‌تواند از سن خردسالی سودمند باشد. وقتی فلسفه در مدارس معرفی می‌شود، کودکان در پرسش‌ها و فعالیت‌های مرتبط، با گفت‌وگو و تأمل مشارکت می‌کنند که این امر باعث اکتشاف مشارکتی می‌شود.

اگر پرسش‌های فلسفی محترمانه، برابر و به نحوی مطرح شوند که برای یادگیری دانش‌آموزان مفید باشد، مربیان و دانش‌آموزان باید شرایط آموزشی لازم را تسهیل کنند. برای این منظور، در

فصول ۳-۵ از فلسفه آموزش و پرورش و رویکردهای آموزشی بحث می‌کنیم که معتقدیم بیشترین حمایت را از عمل فلسفی دارند، از جمله اهمیت حساسیت فلسفی و عناصر «حلقه کاندوکاو فلسفی» یادگیرنده محور. در فصول ۸-۶، طرح درس‌های فلسفی بسیاری را ارائه کردیم که می‌توان از آن‌ها برای فلسفه‌ورزی با کودکان در کلاس‌های مدارس ابتدایی، متوسطه اول و دوم بهره برد. با پوشش طیف گسترده‌ای از موضوعات فلسفی و از جمله فعالیت‌های کلاسی متعدد و محرک‌های بحث، می‌خواهیم که این طرح درس‌ها برای معلم پیش از دانشگاه، کارشناس معرب فلسفه پیش از دانشگاه و مربیان تازه‌کار به گونه‌ای یکسان مفید باشد.

در بخش پایانی کتاب، نگاه خود را به مسائل مهمی معطوف می‌کنیم که به نظر ما، شایسته توجه بیشتری در ادبیات فلسفه پیش از دانشگاه است. این مسائل عبارتند از: تبعیض، مناسبات قدرت، نابرابری‌های اجتماعی و احترام به کودکان و نیز بعضی از مباحث سیاست کلان، پیرامون تلاش برای راهگشایی فلسفه به مدارس. اگر بخواهیم فضای آموزش همگانی و معتبر برای کودکان ایجاد کنیم؛ فضایی که صدای هر دانش آموز شایسته شنیدن باشد، باید راهبردهایی برای شناخت و تقلیل تأثیر نابرابری‌های اجتماعی در گروه‌های درسی ایجاد کنیم. درباره موضوعاتی مانند تبعیض نسبت به کودکان تا تأثیر قدرت و ضعف اجتماعی در جلسات فلسفه به بحث و تبادل پردازیم و برخی ملاحظات را در تمرینات کلاسی کودکان فیلسوف ارائه دهیم. اگرچه این بحث به هیچ وجه جامع نیست، اما آگاهی بسیار نسبت به این موضوعات، منجر به اندیشه و استدلال بیشتر درباره ساختارها و راهبردهای تربیتی، اجتماعی و سیاسی خواهد شد که موفقیت فلسفه در کلاس‌های درس پیش از دانشگاه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در نهایت، باید بگوییم که پیوسته دیدگاه‌های کودکان برای ما مهم هستند. با چند دهه تمرین مشترک در کلاس‌های پیش از دانشگاه، از خردسالان هم آموختیم و هم الهام گرفتیم و هم با آن‌ها به چالش کشیده شدیم. امید است که با تحریر این کتاب، مجال بیشتری برای تعامل فلسفی بزرگسالان و کودکان در یک محیط آموزشی ایجاد کنیم که احترام به کودکان، درک ظرفیت‌های فلسفی و پایبندی به حمایت از تلاش‌های آن‌ها را پرورش دهد تا بتوانند برای خودشان فکر کنند.